

і «Youtube». У 2019 г. пачаў ажыццяўляцца і новы культурна-асветны праект «Ведай свой край. Народная культура», прысвечаны Году малой радзімы. Адапаведныя тэматычныя артыкулы друкуюцца ў газетах «Пастаўскі край», «ЛІМ», «Культура», на сайце «Жывая спадчына Беларусі».

Ва ўстановах адукацыі для вучняў старэйшых класаў дзейнічае Школа актыўнага грамадзяніна, дзе разглядаюцца разам з іншымі тэмамі і асаблівасці культуры свайго роднага краю. Узнікла ідэя выкарыстаць гэтую магчымасць для папулярызацыі мясцовых элементаў НКС сярод школьнікаў, што і здзяйсняецца ў цяперашні час шляхам вусных аглядаў традыцыйнай культуры Пастаўшчыны з відэапрэзентацыямі, якія ўключаюць мясцовыя праявы НГКК.

Для папулярызацыі нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей. Цэнтрам культуры і народнай творчасці Пастаўскага раёна прадугледжваецца далейшае правядзенне раённага «Свята клёцак» у г. Паставы. Супрацоўнікі цэнтра прапануюць уключыць у меню «клёцкі з душама» ў буйных кропках грамадскага харчавання, усталяваць садовую скульптуру «Гаспадар з клёцкамі» каля рэстарана «Світанак» у г. Паставы.

Для папулярызацыі народнай гульні моладзі «Яшчар» будзе мець працяг акцыя «Святкуем па-беларуску».

Праз арганізацыю выстаў традыцыйнага роспісу, твораў самадзейных мастакоў, якія працуюць у стылі «інсіта», вырабаў у мясцовых тэхніках саломпяцтва, распрацоўку і выраб сувеніраў спосабамі мастацкіх практык са статусам нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей яны будуць папулярызавацца сярод турыстаў і гасцей горада. Плануецца ажыццяўляць далейшае афармленне элементамі нематэрыяльных гісторыка-культурнай каштоўнасцей інтэр'ераў аграсядзіб, паляўнічых домікаў, аб'ектаў прыдарожнага сэрвісу, грамадскага харчавання, будынкаў сацыяльнага карыстання, а таксама выданне буклетаў па адпаведнай тэматыцы.

ФЕСТИВАЛЬНЫ ФАЛЬКЛОРНЫ РУХ «БЕРАГІНЯ» ЯК КРЫНІЦА ПЕРАЕМНАСЦІ НАРОДНЫХ ТРАДЫЦЫЙ У РЭГІЁНЕ

Курсевіч К. А.,

*галоўны спецыяліст аддзела ідэалагічнай работы,
культуры і па справах моладзі Акіябрскага райвыканкама*

У 2018 г. адбыўся юбілейны Х Рэспубліканскі фестываль фальклорнага мастацтва «Берагіня» – унікальны і самабытны фестываль, які за перыяд свайго існавання пераўтварыўся ў важную падзею культурнага жыцця Беларусі.

Удзельнікі фестывалю – лепшыя аўтэнтчныя гурты, дзіцячыя і маладзёжныя фальклорныя калектывы Рэспублікі Беларусь, а таксама самабытныя маладзёжныя калектывы замежжа, інструментальныя ансамблі народнай музыкі, калектывы і індывідуальныя выканаўцы народна-побытавага танца, майстры дэкаратыўна-прыкладной творчасці.

У 1999 г. «Берагіня» пачала свой шлях на Рудабельшчыне як рэгіянальны, а затым рэспубліканскі фестываль. Перыядычнасць яго правядзення – раз у два гады. Фестываль ладзіцца пры падтрымцы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Гомельскага абласнога і Акцябрскага раённага выканаўчых камітэтаў, грамадскага аб'яднання «Беларускі фонд культуры», пад патранатам ЮНЕСКА. Фестываль арганізуецца з мэтай падтрымкі народнай творчасці, захавання рэгіянальнай і мясцовай мастацкай культуры, выяўлення і далучэння да фестывальнага руху новых фальклорных калектываў, пераёмнасці нацыянальных культурных традыцый, выкарыстання народнай спадчыны ў выхаванні моладзі, далучэнні яе да культуры свайго краю.

Аўтар ідэі і кіраўнік фестывалю – Мікола Аляксеевіч Козенка, этнахарэограф, які ўбачыў сярод творчых работнікаў культуры і жыхароў Акцябрскага раёна аднадумцаў, натхніў на працу па адраджэнню і захаванню самабытнай народнай культуры і мастацкай творчасці Рудабельшчыны, аб'яднаў дарослыя і дзіцячыя фальклорныя калектывы рэспублікі, стварыў свята «Берагіня». Удзельнікі на працягу ўсяго фестывалю знаходзяцца ў атмасферы адзінства, творчасці, сяброўства. Дзесяць фестывалю прайшло на Акцябрскай зямлі, Яны ахапілі найбольш значныя жанры традыцыйнай культуры – музыку, песні, танцы, гульні, фальклор, народныя рамёствы і промыслы.

Формы далучэння дзяцей і моладзі да культурных традыцый радзімы могуць быць рознымі. Найбольш эфектыўнай з'яўляецца форма спецыяльных фестывалю, як «Берагіня».

Фестываль накіраваны на вылучэнне і папулярызацыю на навуковай аснове аўтэнтчных форм традыцыйнага народнага мастацтва.

На першым этапе арганізацыі і правядзення фестывалю ўстановамі культуры Акцябрскага раёна ажыццяўляўся шэраг мерапрыемстваў па вывучэнню гісторыка-культурнай спадчыны свайго краю (абрадаў, звычаяў, танцаў, песень, гульнівых форм, народных строяў, рамёстваў і інш.)

Мэтанакіраванае вывучэнне традыцыйнай спадчыны раёна пачалося ў 80-х гг. XX ст. Даследчыя фальклорныя экспедыцыі супрацоўнікаў арганізацыйна-метадычнага аддзела, музея, раённага дома рамёстваў, цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы, этнаграфічныя дэсанты ўдзельнікаў кразнаўчых аматарскіх аб'яднанняў і фальклорных калектываў паказалі, што песенная, абрадавая, танцавальная спадчына – жывая з'ява ў нашым раёне.

Вялікая роля ў арганізацыі вывучэння, даследавання і папулярызацыі традыцыйнай мастацкай культуры належыць аддзелу ідэалагічнай работы, культуры

і па справах моладзі Акцябрскага райвыканкама. Значную дапамогу ў вывучэнні традыцыйнай культуры аказаў Беларускі дзяржаўны інстытут праблем культуры (сёння – Інстытут павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»). Распачалося маштабнае дасканалае вывучэнне народнай спадчыны, да якой далучыліся вядомыя ў краіне навукоўцы – М. А. Козенка, І. В. Мазюк, Т. Б. Варфаламеева, А. М. Боганева, І. Ю. Смірнова, В. А. Лабачэўская, В. І. Басько, Т. І. Кухаронак, а таксама выкладчыкі факультэта традыцыйнай беларускай культуры і сучаснага мастацтва В. В. Калацэй, Т. А. Пладунова, Э. В. Палякова і інш.

Арганізацыйна-метадычны аддзел ДУК «Цэнтр культурна-адаптыўнай дзейнасці Акцябрскага раёна» (раней – Акцябрскі раённы метадычны цэнтр народнай творчасці) з 1990 г. мэтанакіравана вядзе працу па даследаванню традыцыйнай культуры краю, распаўсюджванню рэгіянальнага мастацтва ў розных яго формах, а таксама па павышэнню прафесійнага майстэрства работнікаў культуры ў галіне народнай творчасці.

Падчас рэалізацыі падпраекта «Даследаванне народнай спадчыны» спецыялісты Акцябрскага раённага метадычнага цэнтру за перыяд 2001–2003 гг. працавалі ў 19 фальклорных экспедыцыях, абследавалі 36 населеных пунктаў, запісалі больш за 1000 адзінак абрадавых і пазаабрадавых песень, гульніў, танцаў, твораў народнай прозы, звесткі аб народных святах і абрадах, інфармацыю аб 392 носьбітах, якія працуюць у розных відах традыцыйнага мастацтва. Спецыялістамі метадычнага аддзела, раённай бібліятэкі распрацавана карта свят і абрадаў. Выдадзены буклеты, зборнікі па зберажэнню народнай спадчыны: «Гульні Рудабельшчыны», «Традыцыйнае вяселле Рудабельскага краю», «Традыцыйная кухня Рудабельшчыны», «Купальскі карагод», «Каляды». Сабраны матэрыял для зборніка «Народная проза Рудабельскага краю». Створаны і папаўняецца банк даных па традыцыйнай культуры, сістэматызуецца фотавідэааўдыяархіў, вядзецца картатэка носьбітаў.

Дзеля таго, каб дзеці і моладзь перанялі мастацкія традыцыі сваёй мясцовасці, неабходна далучаць іх да работы па вывучэнню і захаванню народнай спадчыны. З 1993 г. штогод праводзілася дзіцячае свята фальклору «Бабулін куфэрак», фальклорнае свята «Вытокі», удзельнікамі якіх сталі юныя і дарослыя артысты фальклорных гуртоў клубных устаноў, навучэнцы школ раёна, гурткоўцы Дома дзіцячай творчасці.

Правядзенне фестывалю фальклорнага мастацтва «Берагіня» садзейнічала рэалізацыі рэспубліканскага праекта «Танцавальны фальклор і дзеці», першым этапам якога стала адраджэнне старадаўніх танцавальных традыцый і пераёмнасць іх ад народных носьбітаў. Пачынаючы з 1994 г. у раёне праводзіліся конкурсы паміж дарослымі танцавальнымі калектывамі, пасля – конкурсы дзіцячых гуртоў. Падчас правядзення першага фестывалю ладзіліся конкурсы танцавальных

пар – выканаўцаў народных побытавых танцаў. Фальклорныя калектывы раёна рыхтавалі мастацкія праграмы вясенне-летняга цыкла.

Задачы развіцця народнай творчасці рэалізуюцца праз раённыя семінары, семінары-практыкумы, творчыя лабараторыі, школу фалькларыста, майстар-класы з удзелам носьбітаў мастацкіх традыцый. На семінары-практыкуме «Народныя святы як сродак маральнага выхавання і культурна-адпачынкавай дзейнасці насельніцтва» прадстаўлена прэзентацыя народных свят. Раённы семінар «Перспектывы дзейнасці ўстаноў культуры раёна па захаванню гісторыка-культурнай спадчыны» даў магчымасць прааналізаваць дзейнасць устаноў культуры раёна па ахове спадчыны і абзначыць перспектывы работы ў гэтым кірунку.

Метадычнай службай праводзяцца раённыя творчыя лабараторыі: «Агульныя прынцыпы арганізацыі і асаблівасці работы з фальклорным дарослым калектывам», «Агульныя прынцыпы арганізацыі і асаблівасці работы з фальклорным дзіцячым калектывам», «Народныя абрады і сучаснасць. Абрадавая культура маёй вёскі», дзе кіраўнікі фальклорных калектываў маюць магчымасць набыць неабходныя веды для практычнай дзейнасці.

Захаванне і развіццё самадзейнай народнай творчасці, адраджэнне народных промыслаў і рамёстваў з'яўляецца прыярытэтным напрамкам у рабоце сельскіх устаноў культуры. Спецыялісты ўстаноў імкнуцца захаваць самабытнасць і традыцыйнасць фальклору роднага краю.

У раёне дзейнічаюць 7 сельскіх дамоў народнай творчасці. Іх работа будзецца па трох напрамках: адраджэнне абрадаў і свят народнага календара; адраджэнне рамёстваў раёна; падтрымка, развіццё аўтэнтычных калектываў, стварэнне дзіцячых фальклорных калектываў. Прыкладам гэтага з'яўляюцца Валосавіцкі, Пратасаўскі, Ляскавіцкі, Краснаслабодскі, Ламавіцкі дамы народнай творчасці і інш. На базе сельскіх клубных устаноў працуюць 14 фальклорных гурткоў, 97 удзельнікаў і 3 аўтэнтычныя гурты, 49 удзельнікаў.

У сваёй дзейнасці клубныя работнікі надаюць вялікую ўвагу вяртанню народных традыцый у сучасную практыку. Некаторыя з іх ужо сабралі творы календарна-абрадавага і сямейна-бытавага цыклаў, а таксама песень, якія выкарыстоўваюцца ў канцэртных праграмах. Такім чынам праводзяцца канцэрты, тэатралізаваныя прадстаўленні, і самае галоўнае – абрады. З удзелам калектыву «Купалічка» быў адноўлены абрад «Вяселле», арганізаваны праграма выступлення ў аглядзе-прэзентацыі аўтэнтычных гуртоў фестываля «Берагіня–2016», удзел у другім туры абласнога конкурсу аматарскіх аб'яднанняў і клубаў па інтарэсах «Захапленні на любы густ», створана інтэрактыўная выстава «Запрашаем на вяселле» (узорны дзіцячы фальклорны калектыў «Некрашынка» паказаў фрагмент вясельнага абраду, а кожны элемент суправаджаўся абрадавымі песнямі). Аўтэнтычным калектывам «Перазвоны» ў в. Гаць адноўлены абрад «Вяселле» ў традыцыі вёскі.

Сельскімі ўстановамі культуры ўзноўлены многія абрады і святы зімова-восеньскага цыкла. Згодна карты прастольных свят у вёсках раёна зафіксаваны 17 адзнак. Сумеснымі намаганнямі работнікаў культуры і жыхароў в. Слабодка адроджана прастольнае свята «Ушэсце», падчас якога штогод з вялікай пашанай з адной хаты ў другую пераносіцца ікона «Узнясенне» – заступніца вёскі. Калектывам Парэцкага цэнтра вольнага часу адноўлены восеньскі абрад «Багач».

Своеасабліва адзначаецца свята «Троіца» ў в. Рассвет. За аснову ўзята традыцыйнае прастольнае свята, але сучаснасць дыктуе свае правілы і народны абрад набыў новае жыццё, стаў больш яскравым, вясёлым, дынамічным.

Аўтэнтычны калектыў «Шчадрухі» Забалацкага сельскага клуба захоўвае традыцыю правядзення «Каляд».

Шмат знойдзена адметных носьбітаў старадаўніх песень і самабытных танцаў. У практыку вернуты танцы «Дзева ў сенях стаяла», «Хадося», полькі «З адбоем», «З камандамі», «Трасуха», «Люлечка», адкрыты цудоўныя народныя галасы і музыкі ў вёсках Гаць, Пратасы, Забалацце, Валосавічы, Новая Дуброва, Дзербін, Харомцы, г.п. Акцябрскі і інш.

З 1995 г. па 2000 г. у раёне дзейнічалі праграмы «Жывая памяць Акцябршчыны», «Рамёствы Акцябршчыны». Мэтанакіраванасць праграм садзейнічала выхаванню беражлівых адносін да народнай спадчыны, надавала імпульс да вывучэння, адраджэння і развіцця народных рамёстваў. Дзеля гэтага была распрацавана карта існуючых рамёстваў, створана картажка майстроў.

Сёння вядзецца навучанне дзяцей і моладзі мастацтву ткацтва, вышыўкі, саломы- і лозапляцення, іншым напрамкам народнай творчасці, характэрным нашай мясцовасці. У 24 гуртках сельскіх устаноў культуры займаюцца 179 удзельнікаў.

У в. Пратасы жыве майстар, які вырабляе лялькі, шые для іх нацыянальнае адзенне. Пры гэтым кашулі вышыты процягам, у свахі на галаве чапец і намітка. Калекцыя розных па памерах лялек, зробленая рукамі Веры Леанідаўны Сілівончык, дэманстравалася на рэспубліканскіх, абласных і раённых мерапрыемствах.

Жыхар в. Майсееўка Іван Пятровіч Вежнавец ад бацькі пераняў майстэрства ігры на гармоніку і пляцення з прыродных матэрыялаў. Сакрэты вырабу кошыкаў, карзін і іншых плеченых рэчаў ён перадае сваім вучням.

Майстар па лозапляценню Васіль Іванавіч Удовін (в. Красная Слабада, 1944 г.н.) перадае сваё майстэрства удзельнікам аматарскага аб'яднання «Пошук» (Краснаслабодская бібліятэка) на майстар-класах.

Вылучылася новая плеяда майстроў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Кіруюць майстэрнямі РДП і яго філіялаў вопытныя метадысты-майстры: Марыя Іванаўна Сарнаўская, майстар па ткацтву і пляценню паясоў, у 2017 г. ёй прысвоена званне «Народны майстар Рэспублікі Беларусь»; Тамара Іванаўна Станіслаўчык,

метадыст-майстар па пашыву традыцыйнай вопраткі і вырабу абрадавых лялек (член Саюза майстроў Беларусі); Наталля Уладзіміраўна Малаковіч (вышыўка), Таццяна Мікалаеўна Кавалёва (кераміка), Дабранская Ірына Уладзіміраўна (ганчарства), Жанна Іванаўна Серык (вышыўка), Іна Іванаўна Яцкевіч (саломаліценне), Кацярына Уладзіміраўна Пась (розныя віды), Юлія Аляксандраўна Кісялёва (інкрустацыя саломкай, роспіс) і інш. Творча адораныя людзі, майстры сваёй справы, носьбіты народных традыцый, таленавітыя спецыялісты ДУК «Акцябрскі раённы дом рамёстваў», перадаюць дзецям і падлеткам сакрэты рамёстваў, любоў і павагу да культурнай спадчыны свайго народа.

У культурным жыцці раёна значная роля належыць бібліятэкам. Яны з'яўляюцца не толькі захавальнікамі, але і папулярызатарамі крыніц па традыцыйнай культуры, актыўна вядуць краязнаўчую дзейнасць, арганізуюць розныя выставы па традыцыйнаму мастацтву, арганізуюць працу па захаванню і развіццю культурнай спадчыны, садзейнічаюць фарміраванню нацыянальнага гонару і патрыятызму.

Дзейнасць бібліятэк у гэтым напрамку ажыццяўляецца праз даследчую работу і сувязь з мясцовымі носьбітамі. Шэраг этнаграфічных экспедыцый «Сцяжынкамі рудабельскіх традыцый» праведзены бібліятэкарам Любанскай сельскай бібліятэкі Людмілай Сцяпанаўнай Гардзей. Папоўніўся фонд запісаў краязнаўчых матэрыялаў аб знікаючым у в. Падветка ўнікальным свяце «Іван-Галавасек». У выніку экспедыцый у в. Любань, Дзербін, Мікуль-Гарадок сабраны каштоўны этнаграфічны матэрыял, пакладзены ў аснову даследчай работы «Ткацтва Рудабельскага краю». На сустрэчах з мясцовымі носьбітамі назапашваюцца матэрыялы вуснай народнай творчасці, якія афармляюцца ў краязнаўчых папках («Песенная спадчына краю», «Носьбіты духоўнасці», «Ад прадзедаў спакон выкоў...», «Народныя святы і абрады», «Моўныя самацветы» і інш.), а таксама выкарыстоўваюцца ў практыцы ўстаноў, калектываў.

Цікавы вопыт работы па адраджэнню народнай культуры маецца ў Лаўстыцкай сельскай бібліятэцы. Бібліятэкар Раіса Канстанцінаўна Вайцяхоўская праводзіць серыю ўрокаў-даследаванняў «Сімволіка беларускага арнаменту». Тэарэтычны матэрыял пакладзены ў аснову тэматычнай папкі «Азбука беларускага арнаменту», а работы юных майстрыц – лялькі-абярэгі – прадстаўлены на бібліятэчнай выставе «Цуды сваімі рукамі». Наладжана добрая сувязь з мясцовай захавальніцай бацькоўскай спадчыны Марыяй Мікалаеўнай Мухінай (1948 г.н., в. Кавалі), якая ў хаце бацькоў арганізавала хату-музей.

На базе Забалацкай сельскай бібліятэкі больш за 10 год дзейнічае «Музей сельскай жанчыны», мэтай якога з'яўляецца захаванне самабытнай культурнай спадчыны рэгіёна, перадача наступным пакаленням традыцый і звычаяў, сямейных каштоўнасцей, быту сельскай жанчыны, аўтарытэту жанчыны-маці ў сям'і і грамадстве.

Бібліятэкары раёна праводзяць работу па збору матэрыялаў для інфармацыйных зборнікаў X Рэспубліканскага фестывалю фальклорнага мастацтва «Берагіня» і рыхтуюць ўдзельнікаў да конкурсу апавядальнікаў фестывалю.

Адметная роля ў працэсе захавання традыцыйнай культуры належыць Цэнтру гісторыі і культуры Акцябрскага раёна. Свой уклад у справу аховы НКС робіць музей, ствараючы экспазіцыі адпаведных рэчыўных, дакументальных, ілюстрацыйных і іншых матэрыялаў на базе навуковай працы як па збору і вывучэнню матэрыялаў для экспазіцыі, так і па арганізацыі самой экспазіцыі. Музейнымі работнікамі сабраны ўсе элементы традыцыйнага касцюма жаночага строю. Складзены асобныя калекцыі спадніц, кашуль, фартухоў, сабраны цікавыя калекцыі ручнікоў і поцілак. Але ж справа музея заключаецца ў тым, каб аднавіць раней існаваўшыя прадметы традыцыйнай культуры, выкарыстоўваючы старажытныя тэхналогіі. Гэты адноўлены прадмет, які мае поўнае права звацца экспанатам, мае таксама і сваю назву – «навадзел», і такі экспанат падчас займае зусім не апошнія месца ў экспазіцыі музея.

З 2001 г. ДУК «Цэнтр гісторыі і культуры Акцябрскага раёна» працуе па музейна-педагагічнай праграме «Музей і дзеці», задача якой – адраджэнне нацыянальнай аўтэнтычнай культуры і традыцый, абуджэнне ў дзяцей цікавасці да беларускай традыцыйнай культуры. Для гэтага выкарыстоўваюцца розныя формы работы:

дыдактычныя гульні («Сялянская хата», «Народны касцюм» – дзеці з асобных элементаў павінны скласці поўную карцінку);

ролевыя гульні (дзеці праігрываюць ролі ўсіх членаў сялянскай сям'і, ужываюцца ў ролі моладзі, якая варожыць у калядных святы, ладзяць абрад нараджэння і выкупу нявесты ў «Сялянскай хаце» і г.д.), якія дапамагаюць абудзіць творчую энэргію;

занятак-пошук (знайсці прадмет, не толькі указаць на яго, але разгледзець, выказаць сваю асабістую думку);

занятак-тэатралізацыя, драматызацыя (напрыклад, дзеці перапрабуюцца ў калядных персанажаў і ладзяць калядаванне, валачобніцтва);

занятак-рэканструкцыя.

У малодшых падгрупах пераважае гульнёвы пачатак. Гульня – адзін з найважнейшых шляхоў навучання і выхавання. Для дзяцей распрацавана гульня «Ці ведаеш ты рамёствы продкаў?» У сярэдніх падгрупах праводзяцца заняткі даследчага характару: «Цікавыя і невядомыя рэчы ў сялянскай хаце», «Адкуль узялася кашуля?» і інш. Яны дазваляюць сістэматызаваць веды, атрыманыя на ўроках, навучыць прымяняць іх у жыцці, знаёміць з рознымі формамі народнай творчасці.

На працягу многіх гадоў працуе этна-студыя «Батлейка». Наведвальнікі музейнай установы спачатку знаёмяцца з гісторыяй яе ўзнікнення, затым удзельнічаюць у майстар-класе па вырабу лялек, а пасля самі з'яўляюцца артыстамі падчас паказу

батлеечных прадстаўленняў: «Траецкі кірамаш», «Пшанічны каласок», «Бабкашаптуха», «Калядная зорка» і інш. Батлейка – жывая сувязь адзінства культуры, традыцый, вераванняў славянскіх народаў, звязаных з асаблівасцямі мовы, побыту, гісторыі і культуры.

Значнае месца адводзіцца выставачнай дзейнасці. Падчас правядзення Рэспубліканскага фестывалю фальклорнага мастацтва «Берагіня» былі прадстаўлены выставы: народных касцюмаў з розных мікрарэгіёнаў раёна, творчых работ супрацоўнікаў музея «Скарбы Рудабельскага краю», «Беларускія народныя музычныя інструменты», «Вясельныя строі Рудабельшчыны і ваколіц», «Рудабельская «Берагіня» ў 20-ці гадовай прасторы»; філіялам «Карцінная галерэя імя Л. М. Дробава падрыхтаваны фотавыставы «Спадчына», «Берагіня ў прасторы і часе», «Берагіня ў фотааб'ектыве ўдзельнікаў і гасцей фестывалю», «Берагіневы раскрэсы», «Асоба ў народнай культуры беларусаў».

Вялікая ўвага надаецца даследаванням, пошукам аўтэнтычных твораў традыцыйнага мастацтва метадыстамі-майстрамі ДУК «Акцябрскі раённы дом рамёстваў».

Ажыццяўляліся даследаванні, вёўся пошук і збор узораў старадаўняга адзення, ткацтва, вышыўкі, прадметаў хатняга ўжытку: вывучаны і апрабаваны спосаб выканання зборкі на аснове шва «ўперад іголку» ў элеменце традыцыйнай жаночай кашулі в. Пружыншчы, распрацаваны апытальнік па традыцыйнай ляльцы Акцябрскага раёна «Лялька ў народнай культуры», завершана праца па збору матэрыялаў аб саламяных птушках веснавога абраду «Гуканне вясны», знойдзены і зафіксаваны старажытны жаночы касцюм – Калінкавіцкі строй 2-й паловы XIX ст., які знаходзіцца ў прыватнай калекцыі жыхара г.п. Акцябрскі.

На базе творчых майстэрняў адноўлены і створаны калекцыі тканых і вышываных ручнікоў, браных паясоў на «дошчачках», бердзечку, лялек-абярэгаў, лялек у традыцыйным адзенні, малых архітэктурных форм з гліны, апрабаваны і праведзены ў сучасным вяселлі традыцыйны звычай «Перапын». Адноўлены і створаны вясельны ручнік з сімваламі «ключа сямейнага шчасця» в. Чорныя Брады, асвоена тэхніка пляцення паяса «на шнурах», папоўнена міні-калекцыя лялек у традыцыйным адзенні, распачата праца па вырабу саламяных лялек, стылізаваных касцюмаў з ужываннем элементаў этнічна-народнага характару, серыя керамічных пано з сюжэтамі сялянскага быту.

Калектыўнай працай стала стварэнне 5 калекцый традыцыйных касцюмаў Акцябрскага раёна, што дапамагло фальклорным калектывам Акцябршчыны вырашыць праблему набыцця касцюмаў для выступленняў у дні заключных мерапрыемстваў фестывалю «Берагіня».

Па выніках даследчых экспедыцый створаны рэкламныя выданні, буклеты, наглядныя папкі, альбомы-дапаможнікі, стэнды з фотаздымкамі, замалёўкамі, ілюстрацыйнымі матэрыяламі. Пры Забалацкім філіяле створаны музейны куток

«Скарбы Забалацкай зямлі», а ў выставачнай зале дома рамёстваў распачата праца над экспазіцыяй «Традыцыйныя строі ў святых і абрадах Рудабельшчыны».

На базе раённага Дома рамёстваў дзейнічаюць 10 творчых майстэрняў: ткацтва і пляценне паясоў, саломаяпляценне, вырабы з саломкі, традыцыйная вышыўка, пашыў нацыянальнага традыцыйнага касцюма, ганчарства, керамікі, разьба па дрэву, роспіс па дрэву, выцінанкі, бісеропляцення, а таксама крама сувенірнай прадукцыі. У майстэрнях установы і яго 5 сельскіх філіялах (н.п. Чырвоная Слабада, Парэчча, Рассвет, Забалацце, Гаць) займаюцца і набываюць практычныя навыкі майстэрства дэкаратыўна-прыкладной творчасці 88 чалавек дзяцей і моладзі, працуюць дарослае амагарскае аб'яднанне, майстэрня па прапагандзе народнай спадчыны (8 чалавек).

Творчая праца праводзілася метадыстамі-майстрамі дома рамёстваў па падрыхтоўцы ўдзельнікаў адкрытага конкурсу праграмы «Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва» на працягу ўсіх гадоў існавання Рэспубліканскага фестывалю фальклорнага мастацтва «Берагіня». На-майстэрску вырабленыя творы, прадстаўленыя на конкурсе, адзначаны членамі экспертнага савета. Арыгінальныя вырабы метадыстаў-майстроў і ўдзельнікаў творчых майстэрняў сталі своеасаблівай візітоўкай Акцябрскага раёна.

Дасягненні кіраўнікоў творчых майстэрняў і іх выхаванцаў дэманстраваліся на прэзентацыі Рэспубліканскага фестывалю фальклорнага мастацтва «Берагіня» (г. Мінск), Рэспубліканскім фестывалі-кірмашы «Вясновы букет» (г. Мінск), Міжнародным навуковым форуме «Традыцыйны беларускі касцюм у Еўрапейскай культурнай прасторы» і інш. Калектыў у студзені 2018 г. стаў лаўрэатам спецыяльнай Прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «За духоўнае адраджэнне».

Дзеці і моладзь – самая дынамічная частка любога грамадства. Развіццё народных традыцый, лёс матэрыяльнай, духоўнай спадчыны ў многім залежыць ад маладога пакалення, таму настаўнікі дзіцячай школы мастацтваў г.п. Акцябрскі надаюць вялікую ўвагу далучэнню дзяцей да пераемнасці, захавання, развіцця традыцыйнай спадчыны.

Авалодаючы музычнымі навыкамі, дзеці адначасова прыцягваліся да даследавання свайго радаводу, гісторыі вёсак. Вывучалі мясцовыя танцы, спевы і іншыя мастацкія традыцыі. Ладзіліся фальклорныя вандроўкі, ішоў актыўны працэс узаемаадносін з носьбітамі народных традыцый і навучэнцамі дзіцячай школы мастацтваў. Многа матэрыялаў выкарыстоўвалася з фондаў метадычнага аддзела. Усё гэта паспрыяла ўтварэнню дзіцячага фальклорнага калектыву «Праменьчыкі».

Адначасова з хлопчыкамі і дзяўчынкамі ўключаліся ў педагагічны працэс бацькі і бабулі. Дапамагалі ў стварэнні касцюмаў, вырашалі арганізацыйныя пытанні. Многія бацькі разам з настаўнікамі школы мастацтваў вышывалі касцюмы пад кіраўніцтвам майстроў дома рамёстваў. Агульнымі намаганнямі пры дапамозе аддзела культуры ў хуткім часе кожны ўдзельнік калектыву меў касцюм мясцовага строю.

Вучэбна-выхаваўчы працэс у калектыве арганізаваны такім чынам, што кожны яго ўдзельнік у залежнасці ад сітуацыі можа быць вучнем ці настаўнікам, носьбітам ці даследчыкам народных традыцый. Кіраўнік ганарыцца тым, што вучань умее танцаваць, спяваць, іграць на музычных інструментах.

Значная работа па папулярызацыі народнай спадчыны, у падрыхтоўцы і арганізацыі заключных мерапрыемстваў фестывалю «Берагіня» належыць ДУК «Акцябрскі цэнтр вольнага часу». На працягу многіх год на базе ўстановы праходзяць конкурсы-агляды танцавальных, дарослых і дзіцячых фальклорных калектываў, танцавальных пар.

У час правядзення заключных мерапрыемстваў фестывалю ва ўстанове праходзяць намінацыі: адкрыццё фестывалю, конкурс тацавальных пар і салістаў, майстар-класы, навукова-практычныя канферэнцыі і круглыя сталы.

Акцябрскі цэнтр вольнага часу з'яўляецца культурным цэнтрам творчага жыцця «Берагіні».

На тэрыторыі Акцябрскага раёна створаны творчыя фарміраванні. На базе ўстаноў культуры раёна працуюць 22 фальклорныя гурткі, 234 удзельнікі, з іх 8 калектываў са званнем «народны», «узорны», 122 удзельнікі: народны ансамбль народных інструментаў «Элегія» (кіраўнік А. Л. Савіч) ДУК «Дзіцячая школа мастацтваў г.п. Акцябрскі», народны ансамбль танца «Весніца» (кіраўнік А. Я. Сарнаўскі), народны вакальна-харэаграфічны ансамбль «Рудабельская пацеха» (кіраўнік В. У. Беньяк), узорны ансамбль танца «Верасок» ДУК «Акцябрскі цэнтр вольнага часу».

Вядомы і аўтэнтчныя гурты: «Перазвоны» (кіраўнік А. І. Агейчык) ДУК «Цэнтр культурна-адпачынкавай дзейнасці Акцябрскага раёна» в. Гаць; «Купалінка» (кіраўнік С. М. Катлярова, у 2017 г. калектыў адзначыў 30-гадовы юбілей) Прагасаўскага сельскага дома народнай творчасці; калектыў «Шчадрухі» (кіраўнік Г. І. Тукач) Забалацкага сельскага клуба.

Па выніках удзелу ў фестывалі «Берагіня» атрымалі званне «ўзорны» фальклорныя калектывы: «Рудабельскія зорачкі» (2000 г., кіраўнік В. Г. Дульская, у 2018 г. калектыў адзначыў 20-гадовы юбілей), «Некрашынка» (2005 г., кіраўнік А. М. Бялько), «Цярэшкавы шчодрыкі» (2005 г., кіраўнік С. М. Галавачэнка), «Праменьчыкі» (2013 г., кіраўнікі Т. Э. Сайкоўская, І. В. Семілет). Калектывы імкнуча захаваць самабытнасць і традыцыйнасць фальклору роднага краю, выкарыстоўваюць мясцовыя народныя гульні, абрады, танцы, песні. Некаторыя з іх ужо сабралі творы каляндарна-абрадавага і сямейна-бытавога цыклаў, а таксама песень, якія выконваюцца ў любы час.

Калектывы атрымалі папулярнасць не толькі ў сваім рэгіёне, але і далёка за яго межамі, у кожнага ансамбля свой адметны і вельмі багаты рэпертуар песень, танцаў, інструментальных найгрышаў і гульняў.

У 1995 г. Вольга Гаўрылаўна Дульская разам з дырэктарам школы № 3 Л. С. Шэйка і настаўнікамі (цяпер раённая гімназія) стварылі фальклорны гурток, які затым атрымаў назву ансамбль «Рудабельскія зорачкі». Была праведзена работа з удзельнікамі ансамбля, іх бацькамі па збору фальклорных песень, танцаў, гульніў, паданняў у раёне ад носьбітаў: А. І. Яфрэмавай (в. Новая Дуброва), А. А. Юрчак (аг. Валосавічы), В. Д. Верас (в. Граб'ё), С. Д. Селіванова, А. Ф. Куляя (г.п. Акцябрскі). Некаторы час Аляксей Фёдаравіч Куляй, Варвара Данілаўна Верас не толькі перадавалі свае музычныя навыкі, але і з'яўлялася ўдзельнікамі і выступалі на канцэртах з калектывам. У праграме калектыву каляндарна-абрадавыя святы «Каляды», «Гуканне вясны», «Лявоніха па-Граб'ёўску», «Пікантная полька», «Кадрыля» на 12 каленаў, «Нарэчанька» – таец тройкамі, «Прыпеўкі», беларускія народныя песні «З-пад дуба, з-пад бярозы», «Пайду ў лясочак» і інш. Актыўна ўкараняецца ў практыку работы з калектывам ўсё здабытае, праводзіцца мэтанакіраваная дзейнасць па аднаўленню, захаванню і папулярызаванню народнай спадчыны сярод школьнікаў.

Узорны фальклорны калектыў «Цярэшкавы Шчодрыкі» створаны ў 1998 г. на базе Расветаўскага культурна-спартыўнага цэнтра. Удзельнікі валодаюць гармонікамі, шумавымі інструментамі. Вывучаюць народныя рамёствы, вышыўку, тканне паясоў, выразанне выцінанак, пляценне з саломкі, народна-побытавыя танцы. У рэпертуары калектыву веснавыя, летнія, карагодныя песні – «А мы проса сеялі», «Таўкачыкі», «Камар лазно тапіў», «У карагодзе мы былі»; гульні «Журавель»; абрадавая вясельная «Малады ды памочнічак»; каляндарна-абрадавыя песні – «Як на нашай ніўцы», «Граюць скачучы на двары», «Ой, каля сяла грушка стаяла»; танцы – «Лысы», «Каваль».

Узорны фальклорны ансамбль «Некрашынка», арганізаваны ў 1998 г. на базе Валосавіцкага сельскага дома народнай творчасці, праводзіць вялікую працу па аднаўленню мясцовых народных свят, песень, танцаў. Удзельнікі гурта імкнучца захаваць мясцовы стыль, манеру выканання абрадавых песень, якія выконвае народны майстар Настасся Астапаўна Юрчак (в. Валосавічы).

Узорны фальклорны ансамбль «Праменьчыкі», створаны ў 2006 г. на базе ДУК «Дзіцячая школа мастацтваў г.п. Акцябрскі», вывучае песенныя традыцыі сваёй мясцовасці, прымае актыўны ўдзел у святочных мерапрыемствах, вядзе канцэртную дзейнасць. Рэпертуар гурта адлюстроўвае багацце і разнастайнасць танцавальнага, гульнівога і музычнага фальклору Акцябрскага раёна. Калектыў выконвае каляндарныя сямейна-абрадавыя песні, выкарыстоўваючы матэрыял, сабраны спецыялістамі метадычнага цэнтра. У рэпертуары народныя танцы – «Кракавяк», «Падыспань», «Сербіанка», гульні «Апанас», «Явар», «Квактуха», карагоды – «Вяснянка», «У карагодзе мы былі». Удзельнікі калектыву вучацца вышываць, плесці, ткаць паясы. Таму ўсе яны апрануты ў адноўленыя па мясцовых традыцыях строі, зробленыя сваімі рукамі і з дапамогай бацькоў.

Фальклор дыктуе асаблівыя падыходы да работы з дзецьмі, нават у дзіцячых садках. Так, у Акцябрскім раёне існуюць 18 устаноў адукацыі, з іх 1 раённая гімназія, 3 сярэднія школы, 1 пачатковая школа-дзіцячы сад, 4 дзіцячыя сады-сярэднія школы, 5 базавых школ-садкоў і 4 дзіцячыя садкі.

З 2001 г. дзейнічае праграма «Традыцыйная культура і дзеці», у ходзе рэалізацыі якой прадугледжана стварэнне сістэмы выхавання дзяцей і моладзі на традыцыйнай культуры, стварэнне умоў для трансляцыі мастацкіх традыцый вусным шляхам і ўключэнне ў выхаваўчы працэс агульнаадукацыйных школ заняткаў па знаёмству з мастацкімі традыцыямі.

Да вучэння народнай спадчыны актыўна далучыліся настаўнікі, дзеці. Вандроўкі па роднаму краю падчас школьных канікул паказалі, што песенная, танцавальная, абрадавая спадчына нашых бабуль – жывая з’ява. Матэрыялы экспедыцый становяцца дапаможнікамі ў працэсе навучання і далучэння дзяцей і падлеткаў да народнай спадчыны.

Дзеці і моладзь у выніку даследавання матэрыялаў аб носьбітах, майстрах, аб сваім краі рыхтуюць даклады для выступлення на навукова-практычнай канферэнцыі «Традыцыйная культура і дзеці: праблемы этнавыхавання», удзельнічаюць у конкурсе на лепшую даследчую работу пад дэвізам «Адвечнае».

Да ўрокаў гісторыі вучні рыхтуюць рэфераты, паведамленні, даклады аб народных святах, абрадах, звычаях, носьбітах, аб сваіх радаводах, якія грунтуюцца на ўспамінах бабуль і дзядуль.

З мясцовымі традыцыямі, з гісторыяй сваіх вёсак, гульнямі, легендамі вучні знаёмяцца на факультатыве «Гісторыя роднага краю». На базе школ працуюць аматарскія аб’яднанні «Спадчына» (Расветаўская СШ, Парэцкая сярэдняя школа-сад, СШ № 1 г.п. Акцябрскі).

Пры школах дзейнічаюць музеі (Краснаслабодская, Расветаўская сярэднія школы, Парэцкая сярэдняя школа-сад, сярэдняя школа № 1, раённая гімназія г.п. Акцябрскі і інш.), пакоі сялянскага побыту (Гацкая, Гарохавіцкая базавыя школы), працуюць гурткі дэкаратыўна-прыкладной творчасці і традыцыйных рамёстваў (Расветаўская СШ, СШ №1, СШ №2, раённая гімназія г.п. Акцябрскі і інш.).

Да навучання танцам далучаюцца выхаванцы не толькі малодшага і старэйшага школьнага ўзросту, але і дзіцячых садкоў. Ужо ў малым узросце яны ведаюць такія побытавыя танцы як «Какетка», «Лысы», «Падэспань», «Полька-бабачка», «Лысь», «Кракавяк», «Месяц», «Каханачка», «Ночка» і інш.

У раёне склалася пэўная сістэма правядзення раённых фестываляў, конкурсаў, канцэртаў, якія садзейнічаюць падтрымцы народных майстроў, выканаўцаў народных песень, музыкі, танцавальнага фальклору, пошуку новых талентаў, стварэнню спрыяльных умоў для развіцця творчай дзейнасці жыхароў.

Мегадычны цэнтр арганізуе правядзенне традыцыйных мерапрыемстваў: заключных мерапрыемстваў Рэспубліканскага фестывалю фальклорнага

мастацтва «Берагіня», адкрытага фестывалю-конкурсу маладзёжных творчых работ «Крокі» (уваходзяць намінацыі «народны танец», «народны вакал», а таксама спецыяльны прыз і дыплом «за любоў да народных традыцый і «за вернасць нацыянальным традыцыям»), раённага конкурсу дзіцячай творчасці «Вясновая карусель», аглядаў-конкурсаў фальклорнага мастацтва, танцавальна-пар-выканаўцаў народных бытавых танцаў, мерапрыемстваў фестывальна-га праекта вясковых свят «Аграфэст», які праводзіцца ў маштабе аграгарадкаў і вёсак раёна. Фестываль задуманы як шырокі грамадскі агляд культурных вясковых традыцый з паказам цыкла святочных мерапрыемстваў, аб'яднаных галоўнай ідэяй – фарміраваннем вясковых «святочных брэндаў».

Да спадчыны продкаў дзедзі, падлеткі, моладзь далучаюцца, прымаючы ўдзел у днях майстра, гадзінах дзіцячага фальклору, конкурсах юных майстроў, днях спадчыны і інш. Экскурсіі, урокі пазнання, майстэрства, фальклорныя гадзіны адкрываюць падростаючаму пакаленню свет, у якім жылі продкі, чым карысталіся ў побыце і ў сваёй паўсядзённай працы.

Знаёмства, сустрэчы з носьбітамі народных традыцый заўжды выклікаюць зацікаўленасць, даюць магчымасць пры непасрэдным кантакце вусным шляхам пераймаць сакрэты рамёстваў, манеру выканання песень, танцы «з нагі ў нагу» і музыку – «з рукі ў руку»; вывучаць іх не па падручніках, а па ўспамінах сталых людзей.

Шырокае распаўсюджванне атрымала правядзенне мерапрыемстваў у «Беларускай хаце» (у раённым музеі) у рамках абласной акцыі «Ноч музеяў». Тут ладзяцца тэатралізаваныя прадстаўленні з удзелам вядомых у раёне ўзорных фальклорных калектываў: «Рудабельскія зорачкі», «Некрашынка», «Цярэшкавы Шчодрыкі», «Брачынскія музыкі» раённай гімназіі. Яны прадставілі праграмы: «Рудабельскі фэст», «Вясельны абрад», «Запрашаем на вячоркі», «Прамень гісторыі». Праграмы ўключалі ў сябе не толькі пазнавальныя мерапрыемствы, але і дэгустацыю страў нацыянальнай кухні, майстар-класы па выкананню беларускіх народных танцаў, дэкаратыўна-прыкладному мастацтву, традыцыях адраджэння фальклорных свят.

Развіццё лакальных культурных традыцый ажыццяўляецца з дапамогай брэндаў раённага дома рамёстваў, пабудаваных на самабытным матэрыяле з элементамі традыцыйнай культуры: IV раённы фестываль-конкурс «Вянок рудабельскіх талентаў» (2016), раённая выстава-конкурс творчых работ «Мой край, зямля майго натхнення» (2016), раённая выстава жаночай вопраткі з падручных і прыродных матэрыялаў «У свеце жаночай прыгажосці» (2017), раённая выстава-прэзентацыя традыцыйнага касцюма «Восенскі калаварот» (2017).

Спецыялістамі дома рамёстваў апрабаваны новыя формы працы: фестываль-конкурс «Вянок Рудабельскіх талентаў», «Край майстроў і творцаў», «Рудабельскі сувенір», майстар-клас «Майстар года», выстава-прэзентацыя традыцыйнай народнай вопраткі «Водгукі далёкай старажытнасці», тэатралізаваныя выставы,

раённыя конкурсы па традыцыйных відах рамёстваў (вышыўцы, пляцення паясоў, выцінанкі), дзіцячыя пленэры.

Штогод праходзяць цыклы мерапрыемстваў па папулярызацыі народнай культуры ў бібліятэках раёна. Праводзяцца віншавальныя акцыі са святамі народнага календара, на мясцовым матэрыяле арганізуюцца святы, краязнаўчыя гадзіны, майстар-класы, выставы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва і інш. Клубам аматараў казкі «Церамок» (дзіцячы адзел раённай бібліятэкі) арганізаваны паказ лялечных пастацовак казак «Коцік і пеўнік», «Каза-дзераза», тэкст якіх запісаны ад мясцовых носьбітаў. У працэсе экскурсій у «Музеі сельскай жанчыны» в. Забалацце дзеці даведваюцца аб мясцовых традыцыях, аб прымяненні прадметаў народнага быту, тут ладзяцца мерапрыемствы: «Свята бабулінага ручніка», урокі радзімазнаўства, традыцыйнай культуры і інш.

Папулярнасцю карыстаюцца вясковыя падворкі ў рамках свята горада, свята «Дажынкi» (выставы па народных абрадах «Беларускі каларыт», «Вясковыя пачастункі» і інш.)

Значную ролю ў развіцці традыцыйнай культуры маюць інавацыйныя формы.

Семинар-практыкум «Этнатурызм як рэсурс культурнай ідэнтыфікацыі раёна» паказаў ролю этнатурызму ў фарміраванні духоўна-маральнага свету падростаючага пакалення, стварэнні ўмоў для далучэння да гісторыка-культурнай спадчыны свайга краю. Распрацавана этнаграфічная карта «Культурна-гістарычная спадчына Акцябрскага раёна» з пазначэннем асноўных культурных брэндаў, мясцін і ўстаноў для наведвання іх турыстамі.

Пазнаёміцца з традыцыйнай культурай Акцябрскага раёна мела магчымасць і больш шырокая аўдыторыя. Калектыў Белтэлерадыёкампаніі запісаў цыкл перадач праграмы «Наперад у мінулае», прысвечанай спрадвечнай песеннай культуры Беларусі. Кожны выпуск – штогднёвая справаздача экспедыцыі ў глыбінку, дзе яшчэ захавалася фальклорная беларуская спадчына і самабытныя абрады, у тым ліку і ў нашым раёне.

Запісана і выпушчана серыя перадач аб творчай дзейнасці калектываў «Цярэшкавы Шчодрыкі» Расветаўскага культурна-спартыўнага цэнтра, «Перазвоны» ДУК «Цэнтр культурна-адпачынкавай дзейнасці Акцябрскага раёна» в. Гаць, «Купалінка» Пратасаўскага сельскага дома народнай творчасці, а таксама носьбіта традыцыйнай культуры Марыі Ігнатаўны Ягур з в. Валосавічы.

Аўтэнтчныя калектывы прынялі ўдзел у запісу радыёпраграмы «Беларуская этнафонія» канала «Культура» (г. Мінск, у Міжнароднай турыстычнай выставе «Тур-бізнес–2017» (аўтэнтчны гурт «Купалінка»).

Многія жыхары і госці Акцябрскага раёна маюць магчымасць пазнаёміцца з традыцыйнай культурай і калектывамі на старонках мясцовай газеты «Чырвоны кастрычнік», дзе знаходзяць адлюстраванне пытання адраджэння і развіцця народнай культуры; перадачы майстрамі сакрэтаў рамёстваў, песеннага, танцавальнага мастацтва дзецям і падлеткам.

Аўтары артыкулаў – спецыялісты арганізацыйна-метадычнага аддзела, метадысты-майстры раённага Дома рамёстваў, спецыялісты музея, бібліятэкары, клубныя работнікі, настаўнікі школьных устаноў. За 20 гадоў у газеце надрукавана больш за 120 артыкулаў разнастайных па тэматыцы, але аднолькавых па задачам – знаёмства жыхароў і гасцей раёна са спадчынай продкаў, з тым, як агульнымі намаганнямі ўстаноў аддзела культуры і адукацыі адраджаюцца і развіваюцца традыцыі народа.

У лістападзе 2017 г. раён наведалі ўдзельнікі творчай стажыроўкі беларусаў замежжа з 9 краін, якую праводзіў Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур. З вялікім захапленнем і энтузіязмам госці навучаліся беларускім рамёствам, народным песням, танцам. Удзельнікі творчай дэлегацыі былі прыемна здзіўлены ўмовамі, якія створаны на Рудабельшчыне для развіцця народнай культуры.

Развіццё народных традыцый, лёс матэрыяльнай, духоўнай спадчыны ў многім залежыць ад маладога пакалення. Таму работнікі клубных, бібліятэчных, школьных, пазашкольных устаноў надаюць вялікую ўвагу далучэнню дзяцей і моладзі да працэсу пераёмнасці, захавання, развіцця традыцыйнай спадчыны.

Фэстываль «Берагіня» падштурхоўвае моладзь больш дасканала вывучаць і ўкараняць у жыццё звычаі і побыт нашых продкаў. За ўсю гісторыю свайго існавання фэстываль стаў важным крокам, штуршком у засваенні, захаванні, трансляцыі і перадачы мастацкага вопыту продкаў сённяшняму пакаленню.

Традыцыйная народная культура Акіябрскага раёна з'яўляецца арганічнай часткай сучаснага культурнага жыцця. Стратэгічнымі кірункамі дзейнасці ў галіне традыцыйнай культуры сталі вывучэнне, захаванне, пераёмнасць, папулярызацыя (трансляцыя).

Папулярызацыі традыцыйнай культуры спрыяе правядзенне рэспубліканскага фэстывалю фальклорнага мастацтва «Берагіня» з перыядычнасцю адзін раз на два гады. Для захавання, аднаўлення і пераёмнасці народнай культуры важнае значэнне мае выставачная дзейнасць, якая на сённяшні дзень плённа развіваецца: з'яўляюцца новыя формы арганізацыі экспазіцый, узбагачаюцца жанры і змест выставачнай дзейнасці.

Значная роля ў захаванні і падтрымцы традыцыйнай народнай творчасці належыць дамам народнай творчасці і дому рамёстваў, яго філіялам, якія вызначаюць мясцовыя і рэгіянальныя традыцыі, сістэматызуюць сабраны матэрыял па відах мастацтва. Спектр работы гэтых устаноў культуры даволі шырокі: ад збіральніцкай работы ў галіне этналогіі і фальклору да апрабавання атрыманых матэрыялаў у метадычнай і практычнай дзейнасці фальклорных калектываў, гурткоў, майстэрняў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Вядома, што там, дзе не арганізаваны працэс пераёмнасці, аўтэнтычная традыцыя знікае разам з яе носьбітамі. Дзякуючы «Берагіні», у рэчышчы метадык «вуснага пераймання» і «дэманстратыўнай антрапатэхнікі» традыцыйная культура Акіябрскага раёна становіцца аб'ектам якаснай пераёмнасці, творчых

самавыяўленняў, педагагічнага пераасэнсавання. Сярод удзельнікаў фестывальных імпрэз – маладыя спевакі і танцоры, студэнты творчых устаноў вышэйшай адукацыі краіны, пераможцы міжнародных конкурсаў, выкладчыкі фальклору, даследчыкі традыцыйнай культуры, магістранты і аспіранты Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Дзякуючы ім фальклор Рудабельшчыны будзе жыць далей і перадавацца праз пакаленні беларусаў.

Трэба рабіць усё магчымае, каб традыцыйная культура не знікла, а дзіцячы і маладзёжныя фальклорныя калектывы, аўтэнтчныя гурты, ансамблі народнай музыкі і далей пераймалі і папулярызавалі аўтэнтчную мастацкую культуру.

АРГАНІЗАЦЫЯ ЭКСКУРСІЙНА-ТУРЫСТЫЧНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ БРЭСЦКАГА РАЁННАГА ДОМА РАМЁСТВАЎ

Мартыновіч Ф. А.,

супрацоўнік Брэсцкага раённага Дома рамёстваў

Брэсцкі раённы Дом рамёстваў – месца, дзе кожны наведвальнік зможа даведацца шмат новага і цікавага аб традыцыйнай культуры, промыслах і рамёствах, гісторыі побыту жанчын Прыбужжа. Тут арганізуюцца экскурсіі па розных напрамках народнай творчасці.

Сярод найбольш распаўсюджаных тыпаў экскурсій, якія праводзяцца на базе установы, вылучаюцца наступныя.

Першы тып – аглядныя. Дадзены тып экскурсій дапамагае гасцям, якія ўпершыню наведалі Дом рамёстваў у агульных рысах даведацца пра асноўныя рамёствы і промыслы, без якіх нельга было ўявіць паўсядзённае жыццё і народную культуру з даўніх часоў на Прыбужскай зямлі.

Другі тып – тэматычныя. Для наведвальнікаў дэманструецца матэрыял па напрамку традыцыйнай творчасці, які цікавіць наведвальніка, распавядаецца гісторыя рамёстваў, разнавіднасці работ у пэўным відзе промыслаў. Тэматычных экскурсій можа быць распрацавана шмат. Падобныя экскурсіі праводзяцца, як правіла, для тых, хто ўжо пабываў на агляднай экскурсіі.

Дом рамёстваў распрацаваў экскурсіі для некалькіх пляцовак – выставачная зала, музейная экспазіцыя цэнтра падтрымкі ініцыятыў жанчыны «Гаспадыня Прыбужжа». Таксама распрацавана спецыяльная экскурсія гісторыка-краязнаўчага кірунку «Вуліца Астремчава», дзе можна даведацца, у гонар якіх людзей названы вуліцы ў населеным пункце.

Аднак спынімся на двух найбольш папулярных відах экскурсій. Гэта экскурсіі па выставачнай зале і па музейнай экспазіцыі цэнтра падтрымкі ініцыятывы жанчыны «Гаспадыня Прыбужжа».